

AÇIK ÖĞRETİM ORTAOKULU İLE ÖRGÜN EĞİTİM KURUMLARINDA OKUTULAN TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Dr. Yıldız Yenen Avcı
MEB
y_yenen@hotmail.com

Özet

Bu çalışmada Açık Öğretim Ortaokulu ile Örgün Eğitim Kurumlarında okutulan Türkçe ders kitapları “bölüm sonu değerlendirme soruları” bakımından incelenmiş, bu sorularda okuduğu metni anlama ve çözümlmeye yönelik uygulamaların oranı tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın evrenini 2015-2016 Eğitim Öğretim Yılı’nda okutulması öngörülen 7. Sınıf Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır.

Açık Öğretim Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı’nda metni anlama ve çözümlmeye yönelik sorular %1.89, buna karşın bilgiyi ölçmeye dayalı sorular ise %98.11’lik bir orana sahiptir. Bilgiye dayalı soruların %37.74’ü teorik bilgilerin ezberletilmesine ilişkindir. Okuduğu metni anlama, yorumlama, sorgulama gibi önemli süreçlerin neredeyse yer almadığı bu kitapta sorunun olası nedenleri üzerinde de durulmuş; bu amaç çerçevesinde MEB tarafından hazırlanan sorular da incelemeye dâhil edilmiştir. 2014-2015 Eğitim Öğretim Yılı’na ait üç dönemin sınav soruları üzerine yapılan analizde hazırlanan sınavların metni anlama ve çözümlleme konusunda incelenen kitaptan kısmen daha iyi durumda olduğu (%18.33), teorik bilgilerin ölçülmesi konusunda (%30) ise Açık Öğretim Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı’yla paralellik gösterdiği tespit edilmiştir. Örgün Eğitim Kurumlarında okutulan Türkçe Ders Kitabı’nda ise metni anlama ve çözümlmeye dayalı soruların yüksek bir orana (%54.32) sahip olduğu görülür.

Anahtar Sözcükler: Türkçe ders kitapları, bölüm sonu değerlendirme soruları, metni anlama ve çözümlleme.

COMPARISON OF TURKISH TEXTBOOKS TAUGHT IN THE OPEN AND FORMAL SECONDARY SCHOOLS

Abstract

In this study, Turkish textbooks taught in the open and formal secondary schools were investigated in terms of “section break evaluation questions” and in this questions the ratio of understanding and analyzing the text were tried to be determined. The universe of this study is comprised of 7th grade textbooks anticipated to be studied in 2015-2016 Education Year.

In the open secondary school Turkish textbooks questions about understanding and analyzing the text have ratio of 1.98%, in spite of that knowledge evaluation questions have 98.11% ratio. 34.37% of knowledge evaluation questions are about memorizing the knowledge. It has also focused on the possible causes of the problem in this book which almost does not contain important issues like understanding the text, construal, questioning. In accordance with this purpose questions that are prepared by MEB are also included. In the analysis on the questions of three semesters from 2014-2015 Education year it has been identified that prepared exams are in partly better condition than books in means of understanding and analysis of the text (18.33%), in means of measurement of theoretical knowledge are parallel with open secondary school Turkish textbooks (30%). In formal education Turkish textbooks, it can be seen that questions about understanding and analyzing the text has a high ratio (54.32%).

Keywords: Turkish textbooks, section break evaluation questions, comprehension and analyzing the text.

GİRİŞ

“Okuma, ses organları ve göz yoluyla algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi ve anlamlandırılması sürecidir. (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2006: 6)” Bir yazıyı bütün unsurları ile (sözcükleri, cümleleri, noktalama işaretleri ve öteki öğeleriyle) görme, algılama ve kavramak anlamına gelen okuma etkinliğinin amacına ulaşması için gözün, zihnin ve ses organlarının iyi bir eşgüdüm içinde çalışması gerekir. Bu sürece dudak, dil ve gırtlak gibi ses organlarının dâhil edilmesiyle sesli okuma gerçekleşir (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 2005: 41). Okuma etkinliğini, kâğıt üzerindeki metnin göz aracılığıyla algılanıp beynine gönderilmesinden ibaret görmek doğru değildir. Algılanan yazıların zihinsel işlemlere tabi tutularak anlamlandırılması, uzun süreli bellekteki bilgilerle ilişki kurulması ve gelen bilgilerle bellekteki bilgiler yeniden örgütlenerek yeni bir anlam evreni oluşturulması bu eylemin yaratıcı yönüne işaret eder (Güleryüz, 2003:109).

Önceleri yazıların şifresini çözme olarak anlaşılan, sonrasında ise kelimeleri bir bütün olarak görme, zihne yerleştirme, dil ve zihin becerilerini geliştirme olarak tanımlanan (Güneş, 2013: 127) ve öğrenmenin temeli olan okuma becerisi hem Türkçe dersi için hem de diğer dersler için son derece önemlidir. Çünkü başarı doğru okumaya ve anlamaya bağlıdır. Bu etkinliklerin amacına uygun gerçekleştirilmesi durumunda öğrencinin hızlı, doğru ve anlamlı okuyabilmesi, okuduğunu kolayca kavrayabilmesi, sözcük hazinesini zenginleştirilmesi, yazma ve konuşma becerisini geliştirmesi, kitap okumanın önemini kavraması ve kitap okumayı alışkanlığa dönüştürmesi, hayatı tanıması, deneyimler edinmesi, okuma zevk ve beğenisini edinmesi gerçekleşecektir (Ünal, 2006: 62-63). Öğrencinin farklı kaynaklara ulaşarak yeni bilgi, olay, durum ve deneyimlerle karşılaşmasını sağlayan okuma becerisi bunun yanı sıra öğrenme, araştırma, yorumlama, tartışma, eleştirel düşünmeyi sağlayan bir süreci de içine almaktadır (MEB, 2006: 6). Kayalar *okumayı bilmek* ifadesini bir sanat olarak görür ve “bir yazarın düşüncelerine, duygularına erişebilmek, bu düşünceleri ve duyguları tartışmak, yargılamak (1997: 22)” olarak tanımlar.

Okumayı diğer dil etkinliklerinden, genel zihin gelişiminden ayrı tutmak mümkün olmadığını dile getiren Göğüş'e göre okumanın anlama ve anlatım becerileriyle doğrudan bir ilişkisi bulunmaktadır. Öğrencilerin anlama yeteneğini kazandırmak ve geliştirmek ana dil eğitiminin öncelikleri arasında yer almaktadır. Genel bilgiler, yaşam deneyimleri izlenimlerin artması bu düzeyi yükseltse de anlama becerisi zihni geliştirmeye yarayan okuma etkinlikleriyle çabucak geliştirilebilir. Okumanın anlatıma da katkısı bulunmaktadır. Duygu, düşünce, bilgi ve tecrübelerimizi yazı veya sözle anlatmak olan anlatım becerisinde öncelikle zihinsel kapsamın oluşması gerekir. Okumak, gezmek, incelemek, araştırmak, tartışmak gibi bu kapsamı geliştiren, deyiş biçimleri öğreten bir aktivitedir (1978: 71-336). Bu aktivite; ister meslek edinmek veya mesleğinde ilerlemek, ister duygu ve düşünceleri zenginleştirmek, isterse genel bilgi edinmek veya yapacağı işe malzeme toplamak için olsun mutlaka bir amaca yönelik olmalıdır. Çünkü amaçsız okuyucu belli bir anlam üzerinde yoğunlaşmadığı için yüzeysel ve eksik bilgilere sahip olacak, ayrıca bunları güvenle kullanamayacaktır. Öyleyse iyi bir okuyucu olmak için öncelikle metnin niçin okunduğunun, bu metinden neler öğrenilmek istenildiğinin, okumanın kendine neler sağlayacağına bilinmesi, okuma tarzının belirlenmesi ve bu aşamadan sonra eyleme başlanması gerekir (Aktaş ve Gündüz, 2011: 47-48). Her ne kadar güçlü bir amaca dönük olsa da etkili bir okumanın gerçekleşmesinde rol oynayan nedenler vardır. Akyol'a göre kelime tanıma ve ayırt etme bilgisinin yetersizliği, cümle ve cümleleri ilişkilendiremememe, düşünceleri organize edememe, ilgi ve dikkat eksikliği gibi genel nedenler okumada anlam kurmayı zorlaştıran unsurlardır (2013: 32). Okuma genel olarak bireysel bir etkinlik olarak kabul edilmekte ve bu durum bilinçli okuyucu meselesini ortaya çıkarmaktadır. Okumaya istek duyan, sözcükleri anlamlarına çevirebilen, metindeki duyguları duyabilen, yorumlayabilen, malzemedeki güçlü ve zayıf bölümleri algılayabilen, bunları deneyimleri karşılaştırabilen kişiler bilinçli okur olarak görülmektedir (Kayalar, 1997: 21).

Okuma, öğrenme, anlama, düşünme, düşleme, yargılama gibi edimlerin aracı olmakla beraber kişinin düşünce ve duyarlılık örüntüsünü etkileyen ve davranış biçimini yönlendiren değişkenlerden biri olduğu için geçmişten bu yana eğitim ve öğretim sürecinde okuma etkinliklerine ağırlık verilmiştir (Özdemir, 1983: 25). Türkçe dersinin dört temel becerisi içinde yer alan okuma alanı, Türkçe Öğretim Programı'nda (MEB, 2006) belirtildiği gibi toplam beş amaçtan ve 51 kazanımdan oluşmaktadır. Bu amaçlar içinde okuduğu metni anlama ve çözümlemeye dönük kazanımların ağırlığı dikkat çekmektedir.

1. Okuma kurallarını uygulama (5 kazanım)
2. Okuduğu metni anlama ve çözümleme (31 kazanım)
3. Okuduğu metni değerlendirme (2 kazanım)
4. Söz varlığını zenginleştirme (4 kazanım)
5. Okuma alışkanlığı kazanma (9 kazanım)

Metinler çok basit ve zor metinler olmak üzere farklı nitelikler sergiler. Okunurken anlamları kendiliğinden çıkan basit metinlere karşın anlamları sürekli değişen ve yeni boyutlar kazanan iyi yazılmış ve zor metinleri inceleyebilmek, içerdiği anlamı çözebilmek için çeşitli yöntemlere ihtiyaç duyulur. Eyleme yönelik ve çok yönlü çalışma biçimleri ise metnin anlamını çözmeye yardımcı olur. Aktif bir işlem olan okuma, okuyucunun şimdiye kadar edindiği bilgi ve birikiminin yardımıyla gerçekleşmekte, onun edebî tecrübelerine dayanmaktadır. Okuyucunun anlayışının, metne yaklaşımının, metni anlama ve anlamlandırma biçimi ile yorumlarla ilgili diğer kişisel olmayan noktalar –metnin içeriği, doğa ve dünya görüşü, insan manzaraları, dilsel araçlar vb.- da derste ele alınmalıdır (Yıldız, 2010: 117-130). Özdemir’e göre zihinsel bir etkinlik ve iletişimsel bir edim olan okumanın üç temel ögesi bulunmaktadır. Bunlar, amaç, okur ve metindir. Okuma ediniminin gerçekleşmesi için bir metnin somut varlığı gereklidir. Dilsel bir ürün olan, anlamsal ve anlatımsal bir bütünlük taşıyan metinlerin hem tür bakımından ve hem de bu türler arasındaki temel ayrımlar bakımından belirlenmesi etkili bir okuma etkinliğini gerçekleştirecektir (1983: 31-33). Bununla birlikte yazı biçimi, metin yapısı ve yazı uygunluğu da anlamayı karmaşıklaştıran veya kolaylaştıran öğeler arasında yer alır (Güneş, 2007: 143).

Metni anlama ve çözümleme başlığı altında anahtar kelimeleri, metnin konusunu, ana düşüncesini, yardımcı düşüncelerini, anlatımın kimin ağzından yapıldığını, metni oluşturan unsurları, metindeki çeşitli anlam ilişkilerini, örtülü anlamları, öznel ve nesnel yargıları belirleme; cümleleri oluş zamanına göre sıralama; metnin ayrıntılarına dayalı sorular oluşturma; tür ve planını kavrama; söz sanatlarını, düşünceyi geliştirme yollarının tespit etme gibi daha pek çok kazanımın gerçekleştirilmesi amaçlanır.

- “ 1. Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.
2. Metindeki anahtar kelimeleri belirler.
3. Metnin konusunu belirler.
4. Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler.
5. Metindeki yardımcı fikirleri/duyguları belirler.
6. Anlatımın kimin ağzından yapıldığını belirler.
7. Olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler.
8. Metindeki sebep-sonuç ilişkilerini fark eder.
9. Metindeki amaç-sonuç ilişkilerini fark eder.
10. Okuduklarındaki örtülü anlamları bulur.
11. Okuduklarındaki öznel ve nesnel yargıları ayırt eder.
12. Okuduklarını kendi cümleleriyle, kronolojik sıra ve mantık akışı içinde özetler.
13. Metne ilişkin sorulara cevap verir.
14. Metne ilişkin sorular oluşturur.
15. Metnin türüyle ilgili özellikleri kavrar.
16. Metnin planını kavrar.
17. Metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantıları fark eder.
18. Metindeki söz sanatlarının anlatıma olan katısını fark eder.
19. Metinde yararlanılan düşünceyi geliştirme yollarının işlevlerini açıklar.
20. Metne ilişkin karşılaştırmalar yapar.
21. Kendisini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu düşünce ve hayalleri yorumlar.
22. Metinde ortaya konan sorunlara farklı çözümler üretir.
23. Metindeki ipuçlarından hareketle metne yönelik tahminlerde bulunur.
24. Metnin öncesi ve/veya sonrasına ait kurgular yapar.
25. Şiir dilinin farklılığını ayırt eder.
26. Şiirin kendisinde uyandırdığı duyguları ifade eder.
27. Okuduklarını kendi hayatı ve günlük hayatla karşılaştırır.
28. Metinle ilgili görsel öğeleri yorumlar.

29. Metnin başlığı ile içeriği arasındaki ilişkiyi ortaya koyar.
30. Okuduğu metne farklı başlıklar bulur.
31. Metnin yazarı ve şairi hakkında bilgi edinir. (MEB, 2006: 25-26)”

Okuma edinimini yazılı birtakım şifreleri çözmekten çıkararak *Metni anlama ve çözümleme*; okuma etkinliğini bir amaç çerçevesinde gerçekleştirme, metni doğru anlama ve kavrama, okuduklarından tecrübeler edinme, metindeki yapıları çözümleme, metnin unsurları arasında ilişki kurma, olaylara farklı açılardan bakarak eleştirel düşünebilme, temel kavramlar arasında bağ kurarak bilgiyi yapılandırma, kurgular yaparak yaratıcı düşünme gibi zihinsel aktivitelere katkılarda bulunan önemli bir süreçtir. Çocukları zihinsel, duygusal, duyuşsal, davranışsal yönden hazırlayan bu sürecin ders kitaplarında ele alınma düzeyi eğitim materyallerinde hangi amaç ve kazanımlara ağırlık verildiğini, çocuklara nelerin öğretildiğini ortaya koyması bakımından önem arz etmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışmada Açık Öğretim Ortaokulu ile Örgün Eğitim Kurumlarında okutulan Türkçe ders kitapları “bölüm sonu değerlendirme soruları” bakımından incelenmiş, bu sorularda okuduğu metni anlama ve çözümlmeye yönelik uygulamaların oranı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bunun yanı sıra çalışmada bölüm sonu değerlendirme etkinliklerinin kaç sorudan oluştuğu, soru türleri bakımından nasıl bir çeşitliliğe sahip olduğu, görsellerle desteklenip desteklenmediği üzerinde de durulmuştur. Araştırma 2015-2016 Eğitim Öğretim Yılı’nda okutulması öngörülen 7. Sınıf Türkçe ders kitapları ile sınırlıdır. Açık Öğretim Ortaokulu Türkçe ders kitabında okuduğu metni anlama, yorumlama, sorgulama gibi önemli süreçlerin yeterli olmayışı sorunun olası nedenleri üzerinde de durulması gerektiğini düşündürmüş ve bu amaç doğrultusunda MEB Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan sorular da incelemeye dâhil edilmiştir. 2014-2015 Eğitim Öğretim Yılı’na ait üç dönemin sınav soruları üzerine yapılan analizler de tablo halinde yansıtılmıştır. Araştırmaya esas alınan dokümanlar ile ilgili bilgiler aşağıda yer almaktadır:

- Deniz, T. (2015). *Açık öğretim okulları ders notu türkçe 7. sınıf*. Ankara: MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Komasyon (2015). *İlköğretim türkçe 7 öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: MEB Devlet Kitapları.
- MEB (2014). Açık öğretim ortaokulu 2014-2015 öğretim yılı 1. dönem sınavı. MEB Ölçme Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü 19 Ekim 2014.
- MEB (2015). Açık öğretim ortaokulu 2014-2015 öğretim yılı 2. dönem sınavı. MEB Ölçme Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü 22 Mart 2015.
- MEB (2015). Açık öğretim ortaokulu 2014-2015 öğretim yılı 3. dönem sınavı. MEB Ölçme Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü 28 Haziran 2015.

BULGULAR

Programda belirlenen amaçların gerçekleştirilmesi konusunda hem yüz yüze hem de uzaktan eğitimde önemli bir yere sahip olan ders kitapları, her iki eğitim sistemi içinde temel kaynak olarak görülmekte, az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde belirli bir programın yürürlükte olmadığı durumlarda bile ders programı olarak da kullanılmaktadır. Ülkemizde yüz yüze eğitimde öğrenen ve öğrenciler ders kitaplarına ağırlık vermekte, uzaktan eğitimde ise karşılaştığı sorunu başkalarına sormayan öğrenci bu sorumluluğu ders kitaplarına başvurarak çözüme kavuşturmaktadır. Bir kısmı özel sektör, bir kısmı MEB tarafından hazırlanan ve çeşitli incelemelerden geçen ders kitapları her geçen gün geliştirilmeye çalışılsa da, çeşitlilik, nitelik ve nicelik bakımından istenilen düzeye ulaşamadığını söylemek mümkündür (Kaya, 2002: 87-92). Ders kitaplarının bölüm sonu değerlendirme sorularında okuduğu metni anlamaya ve çözümlmeye yönelik kazanımların incelendiği bu çalışmada öncelikle Açık Öğretim Ortaokulu 7. Sınıf Ders Notu ile Örgün Eğitim Kurumlarında okutulan Türkçe Ders Kitabı incelenmiş; olası nedenlerin tespitine yönelik olarak ise; MEB Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan sorular üzerinde durulmuştur. Araştırmaya ilişkin tespitler tablolarda gösterilmeye çalışılmıştır:

Tablo 1: Açık Öğretim Ortaokulu Türkçe 7 Ders Notu

Ünite Değerlendirme Soruları	Metni Anlama ve Çözümleme	Söz Varlığını Zenginleştirme	Temel Dil Becerileri (Teorik Bilgi)	Edebî Türler (Teorik Bilgi)	Yazım ve Noktalama	Dil Bilgisi	Toplam Soru Sayısı
1.Ünite	-	7	4	-	2	2	15
2.Ünite	1	-	6	-	-	8	15
3.Ünite	-	-	3	2	-	7	12
4.Ünite	-	-	3	2	-	6	11
Toplam	1	7	16	4	2	23	53
Yüzdellik (%)	% 1.89	%13.20	%30.19	%7.55	%3.77	%43.40	%100

Açık Öğretim Ortaokulu 7. Sınıf Türkçe ders kitabında her biri temel dil becerisiyle ilişkilendirilmiş toplam dört ünite bulunmakta ve bölüm sonu değerlendirme soruları “Ünite Değerlendirme Soruları” olarak geçmektedir. Test 1, 2, 3 ve 4 şeklinde sıralanan ölçme aracı yalnızca çoktan seçmeli sorulardan oluşmaktadır. Yani kitapta tek tip soru yer almaktadır. Soru çeşitliliğinin olmadığı ve soruların herhangi bir görselle desteklenmediği ünite değerlendirmelerinde 7 konu başlığı tespit edilmiştir. Metni anlama ve çözümleme sorularının oranı %1.89’dur. Bu oran kitabın okuduğunu anlama, yorumlama, sorgulama, düşünceler arasında ilişki kurma gibi daha pek çok kazanım yönünden eksik kaldığını göstermektedir. Buna karşın bilginin ölçüldüğü soruların oranı %98.11’dir. Bilgiye dayalı sorulardaki en yüksek oran (%43.40) dil bilgisi konuları ile ilgilidir. Temel dil becerileriyle ilgili teorik bilgilerin ölçülmesi ise ikinci sırada (%37.74) yer almaktadır. Kitapta metni anlama ve çözümlemeden sonra ölçülen en düşük oran yazım ve noktalama kurallarına yöneliktir.

Tablo 2: Örgün Eğitim Kurumları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Tema Değerlendirme Soruları	Metni Anlama ve Çözümleme	Temayı Kavrama	Söz Varlığını Zenginleştirme	Dil Bilgisi	Yazım ve Noktalama	Edebî Tür Bilgisi	Toplam Soru Sayısı
1.Tema	11	1	-	-	1	-	13
2. Tema	7	-	4	2	-	1	14
3. Tema	5	-	1	7	1	-	14
4. Tema	7	-	1	4	2	-	14
5. Tema	7	-	-	4	2	-	13
6. Tema	7	-	-	4	2	-	13
Toplam	44	1	6	21	8	1	81
Yüzdellik (%)	%54.32	%1.24	%7.41	%25.92	%9.87	%1.24	%100

Örgün Eğitim Kurumu 7. Sınıf Türkçe ders kitabında her biri Türkçe Öğretim Programı’nda belirtilen temalarla ilişkilendirilmiş olmak üzere toplam altı tema sonu ölçme aracı bulunmaktadır. Bu bakımdan bölüm sonu değerlendirme soruları “Tema Değerlendirme Soruları” olarak geçmekte ve her tema bölüm sonu sorularla

kazanımları ölçmektedir. Ölçme aracı çoktan seçmeli, soru-yanıt, eşleştirmeli, boşluk doldurma gibi daha pek çok soru türünden oluşmakta ve görsellerle desteklenmektedir. Kitapta 5 konu başlığı tespit edilmiştir. Metni anlama ve çözümlene sorularının oranı %54.32'dir. Bu oran kitabın okuduğunu anlama, yorumlama, sorgulama, düşünceler arasında ilişki kurma gibi daha pek çok kazanım yönünden zengin olduğunu göstermektedir. Bilginin ölçüldüğü soruların oranı %45.68'dir. Bilgiye dayalı sorulardaki en yüksek oran (%43.40) dil bilgisi konuları ile ilgilidir. İkinci sırada yazım ve noktalama kuralları (%9.87) yer almaktadır. Birinci temada bulunan sorulardan biri temanın kavratılmasına yöneliktir. Bu durum bölüm sonu değerlendirme sorularının tema ile ilgili bilgileri pekiştirdiğini gösteriyor.

Milli Eğitim Bakanlığı Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan sınavlarda her biri farklı dönemlerde olmak üzere toplam üç sınav yapılmaktadır. Açık Öğretim Ortaokulu 2014-2015 Öğretim Yılı 7. Sınıf Türkçe dersi sınav sorularının konu dağılımı Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3: Açık Öğretim Ortaokulu 2014-2015 Öğretim Yılı Türkçe Dersi Sınav Sorularının Konu Dağılımı

Konular	1. Dönem Sınav Soruları (Ekim-2014)		2. Dönem Sınav Soruları (Mart-2015)		3. Dönem Sınav Soruları (Haziran-2015)		Aritmetik Ortalama %
	Sayı	Yüzdellik	Sayı	Yüzdellik	Sayı	Yüzdellik	
Metni Anlama ve Çözümlene	4	%20	4	%20	3	%15	%18.33
Dil Becerileri (Teorik Bilgi)	3	%15	4	%20	6	%30	%21.67
Söz Varlığını Zenginleştirme	2	%10	4	%20	2	%10	%13.33
Dil Bilgisi	8	%40	5	%25	6	%30	%31.67
Yazım ve Noktalama	1	%5	2	%10	1	%5	%6.67
Edebî Türler (Teorik Bilgi)	2	%10	1	%5	2	%10	%8.33
Toplam	20	%100	20	%100	20	%100	%100

Yukarıdaki tabloda metni anlama ve çözümlene sorularının oranı %18.33'dur. Buna karşın bilginin ölçüldüğü soruların oranı %81.67'dir. Bilgiye dayalı sorulardaki en yüksek oran (%31.67) dil bilgisi konuları ile ilgilidir. Temel dil becerileriyle ilgili teorik bilgilerin ölçülmesi ise ikinci sırada (%21.67) yer almaktadır. Bilgiye dayalı soruların %30'u teorik bilginin ölçülmesine hizmet etmektedir. Açık Öğretim Ortaokulunda okutulan Türkçe ders kitabıyla ilgili analizleri yansıtan tabloda olduğu gibi bu çizelgede de metni anlama ve çözümlenmeden sonra ölçülen en düşük oran yazım ve noktalama kurallarına yöneliktir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bölüm sonu değerlendirme soruları konuların dağılımı, işleyişi, yöntemi hakkında bilgiler veren önemli göstergelerdir. Her kitapta içeriğin düzenlenişine bağlı olarak belirli sayıda değerlendirme çalışmalarına yer verilir. Bu çalışmada Açık Öğretim Ortaokulu ile Örgün Eğitim Kurumlarında okutulan Türkçe ders kitapları "bölüm sonu değerlendirme soruları" bakımından incelenmiş ve şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Bölüm sonu değerlendirme çalışmaları Açık Öğretim Ortaokulu Türkçe ders kitabında ünite değerlendirmesi olarak geçmekte, 11-15 sorudan oluşmakta, görsellerle desteklenmemekte ve tek tip soruya yer vermektedir. Üniteler dört temel dil becerisine göre düzenlenmiştir. Örgün Eğitim Kurumlarında okutulan ders kitabı ise tema değerlendirmesi olarak belirtilmekte, 13-14 sorudan oluşmakta, görsellerle desteklenmekte ve soru çeşitliliği

yönünden zengin bir görüntü vermektedir. Bölüm sonu değerlendirme soruları tema konuları ile birbirinden ayrılmıştır.

Açık Öğretim Ortaokulu Türkçe ders kitabında metni anlama ve çözümlmeye dayalı soruların oranı %1.81, Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan dönem sonu sınavlarda ise %18.81'dir. Bu oran, Örgün Eğitim Kurumlarında okutulan kitapta ise %54.32'dir. Metni anlama ve çözümlleme yönünden örgün eğitim kurumlarında okutulan kitabın daha iyi hazırlandığı görülmektedir.

Bilgiye dayalı sorular Açık Öğretim Ortaokulunda okutulan ders kitabında %91.11, dönem sonu sınavlarında %81.67'dir. Bu oranların önemli bir kısmı teorik bilgilerin ölçülmesine yöneliktir. Örgün Eğitim Kurumunda öngörülen kitapta ise %43.40'tır. Bu kitapta ise beceriye dönüşmeyen hiçbir bilgiye yer verilmemiştir.

Sonuç olarak; Açık Öğretim Ortaokulu öğrencileri için hazırlanan 7. Sınıf Türkçe ders kitabının okuduğu metni anlama ve çözümlleme konusunda iyi hazırlanmadığı, programda belirtilen kazanımları gerçekleştirme konusunda eksik kaldığı görülmektedir. Bu tespitler ışığında şu önerilerde bulunmak mümkündür:

Açık Öğretim Ortaokulu çeşitli nedenlerle örgün eğitime devam edemeyen ve yaygın eğitim sürecinde kendine yer bulmaya çalışan bireylerin devam ettiği bir eğitim sistemidir. Bölüm sonu değerlendirme soruları öğrencilerin neyi, ne kadar ve nasıl öğrendiği konusunda kendilerini sınamalarını sağlayan önemli bir ölçme aracıdır. Bireysel ölçme okul kültüründen uzak kalmış öğrenciler için daha zordur. Çünkü öğrenci soruyu hangi nedenden dolayı yanlış yaptığını bilmediği gibi, doğru cevabı da bulma konusunda da sıkıntı yaşayacaktır. Bu öğrenciler için hazırlanan ölçme araçları onlara yalnızca bilgi yüklememeli, okuduğunu anlama, bilgiyi beceriye dönüştürme gibi ömür boyu kullanabileceği kalıcı kazanımlar da sunmalıdır. Zor ezberlenen, tekrar edilmemesi durumunda kolay unutulmuş ve pratikle desteklenmeyen teorik bilgiler çalışmada isteksizliğe neden olmamalı; zengin içerikli metinlerle kişisel gelişimlerine ve sosyal becerilerine katkı sağlayacak bir nitelik taşımalıdır. Ayrıca çözerken zevk alacağı bir soru çeşitliliğini ve anlatılandan uzak düşmeyen etkili bir görselliği de içinde barındırmalıdır. Açık Öğretim Ortaokulu dönem sonu sınavlarında metni anlama ve çözümlmeye yönelik soruların oranı artırılmalı, hem ders kitapları hem de dönem sınavları bu hassasiyetle hazırlanmalıdır.

Not: Bu çalışma 5- 6 Şubat 2016 Tarihlerinde Antalya'da düzenlenen 2nd International Congress on Education, Distance Education and Educational Technology- ICDET'de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2011). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Akyol, H. (2013). Okuma. Bulunduğu eser: Kırkılıç, A. ve Akyol, H. (Ed.) *İlköğretimde türkçe öğretimi* (ss. 15-48). Ankara: Pegem Yayınları.

Deniz, T. (2015). *Açık öğretim okulları ders notu türkçe 7. sınıf*. Ankara: MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Yayınları.

Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda türkçe ve yazın eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.

Güleryüz, H. (2003). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem A Yayınları.

Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Güneş, F. (2013). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (2005). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Engin Yayınevi.

Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem A Yayınları. 30.01.2016 tarihinde <http://www.jret.org/FileUpload/ds217232/File/uzaktanegitim.pdf> adresinden alınmıştır.

Kayalan, M. (1997). *Etkili ve hızlı okuma sanatı*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.

Komisyon (2015). *İlköğretim türkçe 7 öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: MEB Devlet Kitapları.

MEB (2006). *İlköğretim türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı*. 10.07.2013 tarihinde <http://ttkb.MEB.gov.tr/program2.aspx> adresinden alınmıştır.

MEB (2014). *Açık öğretim ortaokulu 2014-2015 öğretim yılı 1. dönem sınavı*. MEB Ölçme Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü 19 Ekim 2014. 20.10.2015 tarihinde <http://aio.meb.gov.tr/sayfa.php?id=75> adresinden alınmıştır.

MEB (2015). *Açık öğretim ortaokulu 2014-2015 öğretim yılı 2. dönem sınavı*. MEB Ölçme Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü 22 Mart 2015. 20.10.2015 tarihinde <http://aio.meb.gov.tr/sayfa.php?id=75> adresinden alınmıştır.

MEB (2015). *Açık öğretim ortaokulu 2014-2015 öğretim yılı 3. dönem sınavı*. MEB Ölçme Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü 28 Haziran 2015. 20.10.2015 tarihinde <http://aio.meb.gov.tr/sayfa.php?id=75> adresinden alınmıştır.

Özdemir, E. (1983). *Okuma sanatı*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Ünalın, ř. (2006). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yıldız, C. (2010). Okuma ve anlama öğretimi. Bulunduğu eser: Yıldız, C. (Ed.) *Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya türkçe öğretimi* (ss. 115-152). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.